

A PARTIUMI KERESZTÉNY EGYETEM KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI KARÁN TANULÓ HALLGATÓK MUNKAERŐ-PIACI KÉSZSÉGEI

MAGYAR REGIONÁLIS TUDOMÁNYI TÁRSASÁG
XIV. VÁNDORGYŰLÉSE – NAGYVÁRAD
2016. szept. 15. – 16.

Szőcs Andor

A SZAKDOLGOZAT FELÉPÍTÉSE

- ✘ Bevezetés
- ✘ Fogalmak operacionalizálása
- ✘ Elméleti háttér
- ✘ Empirikus eredmények
- ✘ Következtetések

BEVEZETÉS – A TÉMA INDOKLÁSA

- ✘ a 20. század, mint a társadalmi – gazdasági változások dinamikus évszázada
- ✘ társadalmi mobilitás főbb dimenzióinak változása
- ✘ a munkaerőpiac és a képzés átalakulása (Róbert 2000)
- ✘ a 21. század elején a korábbtól gyorsabb globális változások
- ✘ nemzetközi ifjúságkutatási eredmények: hallgatói munkavégzés és munkaerő-piaci érvényesülés (National Center for Educational Statistics, 2000)
- ✘ a korábban, fejlett országokban elterjedt egyetemi hallgatók tanulás melletti munkavégzése a fejlődő országokban való elterjedése (HERD 2012)
- ✘ Románia esete: növekvő hallgatói munkavégzés és vállalkozói hajlandóság (Raport EUROSTUDENT 2011)

Milyen munkaerőpiaci készségekkel rendelkeznek a hallgatók?

FOGALMAK OPERACIONALIZÁLÁSA

- ✘ attitűd (Allport 1993, Andorka 2006)
- ✘ munkaattitűd (Kalleberg 1992)
- ✘ tanulás és munka együtt járása (Csoma 1985)
- ✘ intragenerációs mobilitás (Sorokin 1998)
- ✘ tőkefajták (Bourdieu 2004)
- ✘ munkaerőpiac - humán tőke beruházás (Ehrenberg – Smith 2003)

ELMÉLETI HÁTTÉR

- ✘ A foglalkozási mobilitási szakirodalma, generációk:
 1. Sorokin - trend nélküli fluktuáció
 2. Treiman - teljesítmény kontra származás
 3. Erikson – Goldthorpe – Portocarero- mobilitási minták hasonlósága a fejlett társadalmakban
- Korlátok: a háttérhatások miértjei ismeretlenek

KÖZGAZDASÁGTANI MODELLEK – SZOCIOLÓGIAI ELMÉLETEK

- ✘ a munkaerőpiac változásának trendjei – automatizálás, projekttesedés (Giddens 2008)
- ✘ a jövő munkahelyei – furcsa foglalkozások: úrtúravezető, időbróker, kapcsolathálóépítő szociális munkás stb., 10/7 szabály, 12/1 szabály (ISS 2020 Vision 2013, Morgan 2014)
- ✘ emberi tőke elmélete – készség a javak megszerzésére (Schultz 1983)
- ✘ emberi tőke beruházás modell – anyagi megtérülés ,rövid és hosszútávú beruházások fontossága, keresetnövekedés intenzitása az első 10 évben, beruházási formák: oktatás, munka, vándorlás (Ehrenberg – Smith 2003)
- ✘ társadalmi tőke fontossága – beruházási stratégia, csoporthoz való tartozáson alapuló erőforrás, kapcsolati erőforrás hatása a tanulmányi pályafutásra (Bourdieu 1998, Coleman 1994, Pusztai 2004, 2009)

EMPIRIKUS EREDMÉNYEK

Kutatási kérdések

1. Milyen a PKE közgazdaságtudományi karán tanuló hallgatók munkához, munkaerőpiachoz való hozzáállása(munkaattitűdök)?
2. Miért dolgoznak tanulás mellett?
3. Milyen arányban dolgoznak tanulás mellett?
4. Mennyire mobilisak földrajzilag, ennek melyek az okai?
5. Milyen mértékben hat a vallásosság a munkaattitűdökre?
6. Milyen a vállalkozói hajlandóságuk?

Hipotézisek

- ✘ H1. A hallgatói státus fokozatos átalakulásának hozadékaként nagy számú hallgatót érint a tanulás melletti munkavégzés (Bauer – Szabó A. 2009, Gábor 2012, Szőcs 2013), a nappali tagozatos hallgatók rendszeres munkavégzési aránya várhatóan a teljes populáció felét teszi ki.
- ✘ H2. A tanulás mellett rendszeresen munkát vállaló hallgatók munkamotivációját tekintve nagyobb arányban fordulnak elő pénzorientáltak, mint értékorientáltak (Medgyesi-Róbert 1998 alapján), ami a gazdasági tőke hiányát erősíti meg.
- ✘ H3. A tanulás mellett rendszeresen munkát vállaló hallgatók tudatosan, célratörően tervezik jövőbeli állandó munkaerő-piaci létüket, ez szignifikáns módon megmutatkozik vállalkozói hajlandóságukon, jövőterveik sokrétűségén.
- ✘ H4. A vallásukat gyakorló hallgatók munkaattitűdjei - társadalmi státusztól függetlenül - szignifikánsan értékorientáltabbak, mint nem vallásos társaik, ahol inkább a pénzorientáltság jellemző
- ✘ H5. A hallgatók munkaerő-piaci (földrajzi) mobilitási készsége magas arányban jelenik meg, ez elsősorban a különböző tőkékkel jól ellátott hallgatókat érinti.

A KUTATÁSI MINTA LEÍRÁSA

- ✗ survey módszer – kérdőív
- ✗ adatelemzés SPSS program segítségével
- ✗ 102 nappali tagozatos hallgató
- ✗ valószínűségi mintavétel
- ✗ kérdezőbiztosok jelenléte
- ✗ reprezentativitás
- ✗ rétegzés (a kar minden egyes szakja képviselteti magát)
- ✗ megoszlás (alapképzéses hallgatók 70%-ban, mesterszakos hallgatók 30%-ban)

Több módszer alkalmazása elemzéskor

- ✗ Gyakoriságok
- ✗ Kereszt táblák
- ✗ Faktorelemzés

CÉL: minél közelebb kerülni a tanulás mellett végzett munka okaihoz, motivációs indokokhoz

vizsgálni a különböző hallgatói tőkék hatásainak erősségét, hallgatói típusokat, munkattitűdöket stb.

ALAPJELLEMZŐK

- ✘ A bank és pénzügy, ill. a turizmus szakos hallgatók magasabb részvételi aránya a többiekhez képest

A hallgatók:

30 százaléka nem akar, vagy nem szeret csapatban dolgozni

36 százaléka teljesen elveti a felelősségteljes munkavégzést

26 százaléka számára nem fontos, hogy a munka amit végez, a társadalom számára is hasznos legyen

HIPOTÉZISEK ELLENŐRZÉSE

H1. A hallgatói státus fokozatos átalakulásának hozadékaként nagy számú hallgatót érint a tanulás melletti munkavégzés (Bauer – Szabó A. 2009, Gábor 2012, Szócs 2013), a nappali tagozatos hallgatók rendszeres munkavégzési aránya várhatóan a teljes populáció felét teszi ki.

Részben igazolódott hipotézisünk:

Tanévben: 20 % alkalmoszerűen, 7% rendszeresen

Szünidőben: 35% alkalmoszerűen, 19% rendszeresen

Fontos:

Családban végzett munka és tanév közben végzett munka gyakorisága hasonló (vállalkozás a családban, háztáji munka)

Tanulás mellett végzett munka kapcsolódása a hallgató szakjához 28%-ban valósul meg

Önkéntes munkavégzés előfordulása alacsony 5%

Sokakban még nem alakult ki a rendszeres munka iránti igény, noha a származási háttér és szülők munkaerő-piaci státusza több esetben is ezt igényelné

Szak	Egyetemi tanév - munka			Összesen
	Soha	Alkalmoszerűen	Rendszeresen	
Bank és pénzügyek	36,6%	6,9%	1,0%	44,6%
Idegenforalmi gazdaságtan	2	2	0	4
	2,0%	2,0%	0,0%	4,0%
Menedzsment	6	2	2	10
	5,9%	2,0%	2,0%	9,9%
Turisztika	22	7	0	29
	21,8%	6,9%	0,0%	28,7%
Vállalkozásfejlesztési menedzsment	4	5	4	13
	4,0%	5,0%	4,0%	12,9%
Összesen	71	23	7	101
	70,3%	22,8%	6,9%	100,0%

- ✘ H2. A tanulás mellett rendszeresen munkát vállaló hallgatók munkamotivációját tekintve nagyobb arányban fordulnak elő pénzorientáltak, mint értékorientáltak (Medgyesi-Róbert 1998 alapján), ami a gazdasági tőke hiányát erősíti meg.
- 24 vizsgálati változó - faktoranalízissel hoztuk egymáshoz közel
- megnéztük, melyek azok a változók, amelyek varianciája alapján elmondható, hogy dominálnak a többi változó között a vizsgált populációban
- a mérendő változók megfelelnek a mérési feltételeknek, ehhez az SPSS rendszer KMO & Bartlett's tesztjét futtattuk, ami szignifikáns kapcsolatot mutatott ki (sig 0,000) a változók között

Nem mutatható ki tipikusan érték, illetve pénzorientáltság, a kettő egészséges metszéspontjával talákoztunk, sőt, ha választhatnak, az emberi értékeket, a jó munkahelyi hangulatot, a változatosságot, a barátságos hangulatot tartják a legfontosabbnak, ami tipikus Y generációs tulajdonság/adottság.

6. számú táblázat: Munkaattitűdök varianciája faktorelemzéssel

	1	2	3
Magas kereset	,393	,192	-,482
Biztos legyen	,392	,402	-,121
Előrelépés	,603	,001	-,220
Szabad döntések	,253	,371	,174
Érdekes legyen	,626	,204	-,237
Jó hangulat	,371	,119	-,109
Sikerélményt nyújtson	,659	,166	-,430
Emberekkel találkozni	,667	-,259	,089
Hasznos legyen	,572	-,080	,475
Felelősséggel járjon	,630	-,374	-,053
Nem megerőltető	,184	,460	,432
Önállóság legyen	,333	-,366	,175
Másokon segíthessek	,661	-,115	,322
Barátságos kollégák	,699	,099	-,130
Teljesítményközpontú	,457	-,532	,278
Legyen idő a családra	,653	,412	-,067
Változatos legyen	,630	-,017	,004
Csapatmunka	,345	,026	,558

A munkahelyi értékorientáltság szignifikánsan nagyobb varianciájú a mintában, mint a pénzorientáltság

- ✘ H3. A tanulás mellett rendszeresen munkát vállaló hallgatók tudatosan, célratörően tervezik jövőbeli állandó munkaerő-piaci létüket, ez szignifikáns módon megmutatkozik vállalkozói hajlandóságukon, jövőterveik sokrétűségén.
- ✘ a kérdezettek 45,5 százaléka esetében a családon / közeli rokonságon belül működik valamilyen vállalkozás, ami vélhetően hatással van a kari hallgatók vállalkozói hajlandóságára is

8. számú táblázat: Vállalkozók a családban és vállalkozói hajlandóság a hallgatók körében

		gyakoriság	Százalék
Vállalkozás a családban	Igen	46	45,5
	Nem	55	54,5
	Összesen	101	100,0
		Gyakoriság	Százalék
Vállalkozói hajlandóság	Igen	57	56,4
	Nem	44	43,6
	Összesen	101	100,0

9. számú táblázat: Vállalkozói szándék irányultsága

Bank szakmában	2	Kisbolt	1
Benzinkút üzemeltetése	1	Kozmetika	1
Business, szolgáltatás	1	Könyvelőcég	3
Cukrászda, fotóstúdió	2	Logisztika, áruszállítás	1
Étterem	1	Mezőgazdaság	3
Gyerekekkel kapcsolatos	1	MLM	1
Ingyatlanügy	2	Palacsintázó	1
Innováció	1	pénzügyi vállalkozás	1
Kávézó	1	Rendezvényszervezés	1
Kereskedelem, turizmus	6	Szolgáltatói ipar	3
Turizmus, vendéglátás	16	Összesen	101

- ✘ H4. A vallásukat gyakorló hallgatók munkaattitűdjei - társadalmi státusztól függetlenül - szignifikánsan értékorientáltabbak, mint nem vallásos társaik, ahol inkább a pénzorientáltság jellemző

A munkaattitűd - változók bevonásával vizsgáltuk, azok közül is a munka társadalmi hasznossága, a magas kereset iránti igény és az előrelépés igénye, mint vizsgálati változó bevonásával

Alacsony a vallását gyakorló hallgatók aránya a mintában, ugyanakkor akik követik egyházuk tanítását egyben fontosnak is tartják a munka társadalmi hasznosságát.

Ettől szignifikánsabb hatás érezhető a maguk módján vallásosak esetében, akik körében az előbbiektől erősebb a két változó közötti kapcsolat.

A munka társadalmi hasznossága kapcsán egyöntetűen nem jelenthető ki hipotézisünk valósága

A hallgatók körében legerőteljesebb módon nemcsak a maguk módján vallásosak vannak jelen, hanem ők a leginkább pénzorientáltak is a mintában, őket követik a vallásukat gyakorlók, majd a nem vallásosak.

Véleményünk szerint – bár hipotézisünk csak részben igazolódott – a hallgatók munkaerő-piaci elképzelése jövőbemutató, vágynak az elismerésre, a sikerre, az érvényesülésre, akár vallásosak, akár kevésbé, vagy egyáltalán nem. Ezt láthatjuk a következő ábrákon is:

10. számú táblázat: Vallásosság és a munka hasznossága

Vallásosság	Hasznos legyen				Összesen
	egyáltalán nem	nem fontos	Fontos	nagyon fontos	
Egyház tanítását követem	0	3	17	6	26
	0,0%	3,0%	16,8%	5,9%	25,7%
Magam módján vagyok vallásos	2	12	29	11	54
	2,0%	11,9%	28,7%	10,9%	53,5%
Nem tudom	0	5	2	1	8
	0,0%	5,0%	2,0%	1,0%	7,9%
Inkább nem vagyok vallásos	1	4	5	1	11
	1,0%	4,0%	5,0%	1,0%	10,9%
Határozottan nem vallásos	1	1	0	0	2
	1,0%	1,0%	0,0%	0,0%	2,0%
Összesen	4	25	53	19	101
	4,0%	24,8%	52,5%	18,8%	100,0%

Vallásosság	Magas kereset				Összesen
	egyáltalán nem	nem fontos	fontos	nagyon fontos	
Egyház tanítását követem	0	0	20	6	26
	0,0%	0,0%	19,8%	5,9%	25,7%
Magam módján vagyok vallásos	1	1	36	16	54
	1,0%	1,0%	35,6%	15,8%	53,5%
Nem tudom	0	1	6	1	8
	0,0%	1,0%	5,9%	1,0%	7,9%
Inkább nem vagyok vallásos	0	0	6	5	11
	0,0%	0,0%	5,9%	5,0%	10,9%
Határozottan nem vallásos	0	0	1	1	2
	0,0%	0,0%	1,0%	1,0%	2,0%
Összesen	1	2	69	29	101
	1,0%	2,0%	68,3%	28,7%	100,0%

- ✘ H5. A hallgatók munkaerő-piaci (földrajzi) mobilitási készsége magas arányban jelenik meg, ez elsősorban a különböző tőkékkel jól ellátott hallgatókat érinti.
- ✘ Feltevésünket két változó korrelációjának vizsgálatával kíséreltük meg.
- ✘ Egyrészt megnéztük, hogy milyen anyagi helyzetben vannak a hallgatók jelenleg, másrészt összevetettük ezt a kérdést a jövőbeli munkaerő-piaci elhelyezkedés tervezett helyével.

13. számú táblázat: hallgatók földrajzi mobilitása és gazdasági tőkeellátottság

Hol tervez dolgozni	Anyagi ellátottság			Össz.
	néha nélkülöznek	kijönnek a pénzből	megtakarítani is tudnak	
Egyetem megyéje	0	8	6	14
	0,0%	7,9%	5,9%	13,9%
Lakóhely megyéje	1	30	14	45
	1,0%	29,7%	13,9%	44,6%
Más megyében	0	1	1	2
	0,0%	1,0%	1,0%	2,0%
EU országban	1	25	12	38
	1,0%	24,8%	11,9%	37,6%
EU-n kívül	0	1	1	2
	0,0%	1,0%	1,0%	2,0%
Összesen	2	65	34	101
	2,0%	64,4%	33,7%	100 %

A hallgatók egyharmadának családi háttere az átlagtól jobb, kétharmada pedig éppen hogy, de kijön a havi bevételeiből. Ez utóbbiak körében észlelhető magasabb arányú földrajzi mobilitás, Európai Unió országba, illetve ugyanennyien hajlandók utazni, költözni saját megyéjükben.

A földrajzi mobilitási készség jelentős, hiszen pl. a külföldi munkavégzés terve a hallgatók 25 százalékát érinti.

14. számú táblázat: Földrajzi mobilitás és apa iskolai végzettsége

		Apa dolgozik		Összesen
		Igen	Nem	
Hol tervez Dolgozni?	Egyetem megyéje	13	1	14
		12,9%	1,0%	13,9%
	Lakóhely megyéje	37	6	45
		36,6%	5,9%	44,6%
	Más megyében	1	1	2
		1,0%	1,0%	2,0%
	EU országban	30	6	38
		29,7%	5,9%	37,6%
EU-n kívül	2	0	2	
	2,0%	0,0%	2,0%	
Összesen		83	14	101
		82,2%	13,9%	100,0%

Bár a két változó között szignifikáns kapcsolatot találtunk, az apa munkaerő-piaci státusza látványos módon nem befolyásolja az EU-s munkavállalási elképzeléseket.

Ugyanakkor a dolgozó apák egyetemi hallgató gyermeke saját megyéjében, vagy az egyetem megyéjében (ami legtöbb esetben saját megye is) kíván elhelyezkedni.

KÖVETKEZTETÉSEK

- ✘ A regionális és nemzetközi ifjúságkutatások alapján meggyőződésünk, hogy a témában érintett hallgatók már egyetemi éveik alatt megélik a munkaerőpiac kihívásait, ezáltal készségeik és kompetenciáik is jelentősen fejlődnek, a munkaerőpiacra kikerülve könnyebben és gyorsabban tudnak elhelyezkedni.
- ✘ A regionális ifjúságkutatások kevésbé foglalkoznak a hallgatók munkaerő-piaci készségeinek vizsgálatával, ennél fogva értekezésünket újszerűnek és aktuálisnak tartjuk.
- ✘ Továbbkutatásra javasolt annak vizsgálata, hogy a hallgatók tanulás mellett folytatott munkavégzése milyen hatással van tanulmányi eredményességükre, ahogy egy olyan longitudinális kutatás is javallott, amely azt méri, hogy a végzett hallgatók vállalkozói hajlandósága mennyiben valósul meg az egyetemi évek után.

KÖSZÖNÖM MEGTISZTELŐ FIGYELMÜKET!

Szócs Andor

szocs.andor.phd@gmail.com

06307408621